

ZITTINGSJAAR

LANDSVERORDENING tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025

TWEEDE NOTA VAN WIJZIGING

Het ontwerp wordt gewijzigd als volgt:

A in artikel 1 worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

- 1°. de in het onderdeel 'I] Exploitatierekening' van de begrotingsstaat opgenomen tabel wordt vervangen door de navolgende tabel:

I] Exploitatierekening:

MIDDELEN (in AFL 1000)

	Totaal	Ministerie							
		AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Directe belastingen	627,500	-	-	-	-	-	-	-	627,500
Indirecte belastingen	840,015	15	-	-	-	-	-	-	840,000
Retributies, leges & rechten	22,821	7,700	1,175	1,415	5,400	6,000	80	1,050	1
Rechten, boeten & overig	49,340	2,683	4,402	12,512	7,582	535	155	7,470	14,000
Rente	283	-	-	-	-	-	-	-	283
Niet-belastingopbrengsten	209,269	34,060	-	4,000	51,829	10,000	27	698	108,655
Landsbedrijven & fondsen	4,287	4,287	-	-	-	-	-	-	-
Overige ontvangsten	72,124	24	12	15	15	15	15	13	72,015
Totaal:	1,825,638	48,769	5,590	17,942	64,826	16,550	277	9,231	1,662,454

KOSTEN (in AFL 1000)

	Totaal	Ministerie							
		AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Personeelslasten	509,352	70,038	20,440	14,617	20,747	21,190	111,460	179,645	71,215
Goederen & diensten	215,156	33,858	31,974	6,295	14,206	7,021	28,692	61,500	31,610
Rente	294,493	-	-	-	-	-	-	-	294,493
Subsidie	256,103	-	43,511	121	6,330	-	174,216	28,847	3,078
Overdrachten	187,937	5,149	22	2,927	150	-	531	63,024	116,134
Bijdragen & afschrijvingen	200,316	132,756	1,077	295	44,632	1,199	4,470	10,028	5,860
Totaal:	1,663,357	241,801	97,024	24,255	86,065	29,410	319,369	343,044	522,390

Exploitatiesaldo: 162,282

Noot: calculatie exploitatiesaldo is totale middelen minus totale kosten

- 2°. de in het onderdeel 'II] Kapitaalrekening' van de begrotingsstaat opgenomen tabel wordt vervangen door de navolgende tabel:

II] Kapitaalrekening:

FINANCIERINGSMIDDELEN (in AFL. 1000)

	Totaal	Ministerie							
		AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Lokale kredietaflossing	6,133	-	-	-	-	-	-	-	6,133
Vrijgekomen afschrijven	34,072	-	-	-	-	-	-	-	34,072
Totaal:	40,205	-	-	-	-	-	-	-	40,205

KAPITAALUITGAVEN (in AFL. 1000)

	Totaal	Ministerie							
		AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Investeringsen	41,000	13,318	1,270	1,232	804	500	1,353	15,921	6,602
Lokale vermogensoverdrachten	4,430	630	-	3,800	-	-	-	-	-
Lokale kredietverlening	37,000	-	-	-	-	-	-	-	37,000
Totaal:	82,430	13,948	1,270	5,032	804	500	1,353	15,921	43,602

Kapitaalsaldo: (42,225)

Noot: calculatie kapitaalsaldo is totale financieringsmiddelen minus totale kapitaaluitgaven.

Legenda

- 1 AZIOIRO Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening
- 2 TINO Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken
- 3 ECDO Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling
- 4 T&V Ministerie van Toerisme en Volksgezondheid
- 5 AEI Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie
- 6 O&S Ministerie van Onderwijs en Sport
- 7 J&S Ministerie van Justitie en Sociale Zaken
- 8 FIC Ministerie van Financiën en Cultuur

- B in artikel 2, eerste lid, wordt de in het onderdeel 'III] Financieringsstaat' van de begrotingsstaat opgenomen tabel vervangen door de navolgende tabel:

III] Financieringsstaat:

FINANCIERINGSBEHOEFTE EN -SALDO (in AFL. 1000)

	Saldo/behoefte
Financieringssaldo	120,057
Aflossingen	(533,857)
Financieringsbehoefte [art. 2]	(413,800)
Financieringssaldo uitgedrukt in BBP%	1.6%

BBP 2025: AFL 7352.00 miljoen cf. Outlook DEZHI december 2024

ALGEMENE TOELICHTING

Naast de al eerder ingediende (eerste) Nota van Wijziging, hebben ondergetekenden zich genoodzaakt gezien om ook de onderhavige tweede Nota van Wijziging aan de Staten te bieden. De reden hiervoor ligt in het feit dat onderwijl het formatieproces voor het nieuwe kabinet van het Land gaande is, zich een situatie heeft voorgedaan welke het huidig demissionair kabinet aan de Staten dient voor te leggen. Fundacion Cas Pa Comunidad Arubano (hierna: FCCA) ondervindt een aantal uitdagingen in het niet meer volledig zelfstandig kunnen financieren van voldoende woningbouw om zodoende het aanbod van betaalbare en sociale woningen te vergroten voor de minderdraagkrachtigen van onze bevolking. FCCA is sinds 1979 actief als stichting om bij te dragen aan betaalbare huisvesting voor de minderdraagkrachtigen door het bouwen van woningen, financiering verlenen voor het kopen van woningen en het verzorgen van beheer en exploitatie van woningen. Inmiddels heeft FCCA nabij 1800 woningen aan sociale en betaalbare woningen onder exploitatie en meer dan 2000 hypotheeklen verstrekt. Gedurende het bestaan van FCCA (44 jaren), heeft FCCA circa 20.000 personen geholpen (7000 personen met huurwoningen, 11.500 hypotheeklen en 1600 woningen verkocht).

De bouwsnelheid heeft substantiële vertraging opgelopen omdat FCCA geen middelen heeft om de projectontwikkeling te voltooien. Er moet extern financiering worden opgehaald om de bouw te kunnen versnellen en FCCA heeft ervaren hoe moeilijk het is om op de lokale markt financiering te verkrijgen. Daarnaast is de beperkte financiering die wordt aangeboden tegen een rente die door FCCA niet te dragen is. De conclusie is dat marktconforme financiering niet in verhouding staat tot het dragen van betaalbare huisvesting. Hierdoor is het tevens niet haalbaar om de huren binnen de richtlijnen van het huursubsidiebeleid aan te bieden omdat kostendekkende huur veel hoger zal liggen dan de maximum huur onder het huursubsidiebeleid. Deze impasse zorgt ervoor dat het bouwen van woningen zeer beperkt is en bij lange na niet tegemoetkomt aan de vraag. Om deze impasse te doorbreken is er een passende oplossing nodig voor het financieringsvraagstuk en voor het actualiseren van het huursubsidiebeleid. Daarnaast is een groot deel van het huidige woningbestand van FCCA gebaseerd op huurcontracten die niet geïndexeerd kunnen worden. De huren die FCCA voor deze woningen ontvangt zijn bij lange na niet kostendekkend. Vooralsnog dekt FCCA deze verliezen met de winstgevendheid van de hypotheeklenportefeuille, echter is dit niet een houdbare situatie.

Een mogelijke oplossing voor deze impasse is om structureel het subsidie van FCCA te verhogen met Afl. 2.7 miljoen en incidenteel een kredietverlening aan de FCCA te verstrekken ter waarde van Afl. 17 miljoen. Deze lasten kunnen budgetneutraal gedekt worden, door een gedeelte van de bovenmatige surplus (= +0.9% oftewel Afl. 66 miljoen) in te zetten. Dit alternatief is reeds besproken en geaccordeerd in de ministerraad

van 20 augustus 2024 (BE-43/24). Doordat daarna het kabinet na deze datum was gevallen, is dit onderwerp niet verder opgepakt. Doch, gelet op de gevolgen van deze problematiek voor de Arubaanse maatschappij en indien het niet tijdig aangepakt wordt, heeft het huidig demissionaire kabinet toch besloten om dit probleem en de daarbij horende oplossing aan de Staten voor te leggen.

Beknpte weergave voorgestelde wijzigingen

De voorgestelde wijzigingen van deze tweede Nota van Wijziging hebben geen negatief effect op het financieringssaldo van het Land voor het dienstjaar 2025. Op basis van deze wijzigingen zou het resultaat uitkomen op +1.6% van het bbp. Hierna volgt een samenvatting van de effecten van de voorgestelde wijzigingsvoorstellen op het resultaat van de ontwerpbegroting 2025 van het Land inclusief de effecten van de reeds ingediende eerste Nota van Wijziging.

	OB2025	Δ	OB2025 incl. 1ste NvW	Δ	OB2025 incl. 2de NvW	Soort Wijziging
Ontvangsten (in AFL. 1000)						
Directe belastingen	653,500	(26,000)	627,500		627,500	
Indirecte belastingen	820,015	20,000	840,015		840,015	
Retributies, leges & rechten	22,821	-	22,821		22,821	
Rechten, boeten & overig	48,340	1,000	49,340		49,340	
Rente	283	-	283		283	
Niet-belastingopbrengsten	206,476	2,793	209,269		209,269	
Landsbedrijven & fondsen	4,287	-	4,287		4,287	
Overige ontvangsten	68,124	4,000	72,124		72,124	
Verkoop grond en onroerende goederen		-			-	
Lokale kredietaflossing	6,133	-	6,133		6,133	
Vrijgekomen afschrijvingen	34,072	-	34,072		34,072	
Totaal:	1,864,051	1,793	1,865,844		1,865,844	

	OB2025	Δ	OB2025 incl. 1ste NvW	Δ	OB2025 incl. 2de NvW	Soort Wijziging
Bestedingen (in AFL. 1000)						
Personeelkosten	508,257	1,095	509,352		509,352	
Goederen & diensten	220,608	(5,452)	215,156		215,156	
Rente	299,791	(5,298)	294,493		294,493	
Subsidie	256,103		256,103		256,103	
Overdrachten & doelluitkeringen	184,838	400	185,238	2,699	187,937	Structureel
Bijdragen & afschrijvingen	199,917	399	200,316		200,316	
Investerings	32,500	8,500	41,000		41,000	
Lokale vermogensoverdrachten	4,430		4,430		4,430	
Lokale kredietverlening	20,000		20,000	17,000	37,000	Incidenteel
Totaal:	1,726,444	(357)	1,726,088	19,699	1,745,787	

Financieringssaldo LAND:	137,606	2,150	139,756	(19,699)	120,057
<i>als bbp-%</i>	<i>1.8%</i>	<i>0.0%</i>	<i>1.9%</i>	<i>-0.3%</i>	<i>1.6%</i>

Collectieve sector van Aruba

De wijzigingsvoorstellen van de onderhavige nota van wijziging hebben ook geen negatief effect voor de collectieve sector van Aruba. Rekening houdend met de actualisering van het financieringssaldo van het Land op basis van de hiervoor gepresenteerde wijzigingen, is te zien dat over de periode 2025 tot en met 2029 aan de overschotnorm voldoen zal blijven worden.

COLLECTIEVE SECTOR ARUBA

	2024		OB2025		OB2025		OB2025	2026	2027	2028	2029
<i>in AFL duizend</i>	UR-K4	Δ		Δ	incl. NvW	Δ	incl. 2e NvW				
Land	306,775	(169,169)	137,607	2,149	139,756	(19,699)	120,057	125,175	128,989	123,139	137,136
AZV	93,770	(66,594)	27,176	40,124	67,300	-	67,300	18,746	9,475	5,449	1,976
SVB	70,155	(18,886)	51,269	5,891	57,160	-	57,160	39,687	28,155	16,863	6,333
ATA	38,911	(38,600)	311	9,155	9,466	-	9,466	393	306	155	40
Serlimar	109	(109)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SEPB	(923)	(158)	(1,081)	-	(1,081)	-	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)	(1,081)
UA	384	(1,190)	(806)	-	(806)	-	(806)	-	-	-	-
<i>Uitkering van ATA aan Land</i>	(32,249)		(18,000)		(18,000)		(18,000)	(9,466)	(393)	(306)	(155)
SALDO:	476,933		196,476		253,795		234,096	173,454	165,452	144,219	144,250
in % BBP:	6.7%		2.7%		3.5%		3.2%	2.3%	1.9%	1.6%	1.6%

Noot: De cijfers van de overige entiteiten zijn geactualiseerd met de laatste informatie per februari 2025.

BBP:	7,076,000	7,352,000	7,352,000	7,352,000	7,383,000	8,522,000	8,814,000	9,116,000
------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Op basis van deze projecties, is ook te zien dat het schuldverlagingstraject verder gestimuleerd wordt. Naar verwachting zal het Land in dienstjaar 2029 een schuldquote van 51% van het bbp bereiken, zolang men op het huidige duurzame pad blijft.

	2024		OB2025		OB2025		OB2025		2026		2027		2028		2029
in AFL duizend	UR-K4	Δ		Δ	incl. NvW	Δ	incl. 2e NvW	Δ		Δ		Δ		Δ	
O Directe belastingen	660,841	(7,341)	653,500	(26,000)	627,500	-	627,500	907	628,407	7,443	635,850	7,653	643,503	7,915	651,418
N v.w. Economische groei 2026-2029								907		7,443		7,653		7,915	
T Indirecte belastingen	830,801	(10,786)	820,015	20,000	840,015	-	840,015	3,533	843,548	29,011	872,560	29,829	902,388	30,850	933,238
V v.w. Economische groei 2026-2029								3,533		29,011		29,829		30,850	
A Rebrutes, leges & rechten	26,439	(3,617)	22,821	-	22,821	-	22,821		22,821		22,821		22,821		22,821
N Rechten, boeten & overig	59,350	(11,011)	48,340	1,000	49,340	-	49,340		49,340		49,340		49,340		49,340
G Rente	1,176	(892)	283	-	283	-	283		283		283		283		283
S Niet-belastingopbrengsten	210,622	(4,146)	206,476	2,793	209,269	-	209,269		209,269		209,269		209,269		209,269
T Landsbedrijven & fondsen	2,395	1,892	4,287	-	4,287	-	4,287		4,287		4,287		4,287		4,287
E Overige ontvangsten	81,075	(12,951)	68,124	4,000	72,124	-	72,124		72,124		72,124		72,124		72,124
N Verkoop grond en onroerende goederen	3,312	(3,312)	-	-	-	-	-		-		-		-		-
N Lokale kredietaflossing	5,257	876	6,133	-	6,133	-	6,133		6,133		6,133		6,133		6,133
N Vrijgekomen afschrijvingen	34,072	-	34,072	-	34,072	-	34,072		34,072		34,072		34,072		34,072
Totaal:	1,915,338	(51,288)	1,864,051	1,793	1,865,844	-	1,865,844	4,440	1,870,284	36,455	1,906,738	37,481	1,944,220	38,765	1,982,985
B Personeelslasten	469,053	39,204	508,257	1,095	509,352	-	509,352	3,999	513,351	4,384	517,734	5,177	522,911	5,229	528,140
E v.w. 1.0% autonome groei								5,094		5,134		5,177		5,229	
S v.w. Landspakket thema A: Versterking capaciteit			523	1,095	1,617	-	1,617	(1,095)	523	-	523	-	523	-	523
T v.w. Landspakket thema B: B.4 en B.5								-				-			
E v.w. Landspakket thema F: Uitbreiding opleiding			750	-	750	-	750		750	(750)	-	-	-	-	-
D Goederen & diensten	197,389	23,219	220,608	(5,452)	215,156	-	215,156	2,272	217,428	2,193	219,621	3,696	223,317	2,233	225,550
I v.w. Inflatie-effecten 2026-2029				(1,500)				2,272		2,193		2,196		2,233	
N v.w. Mutaties ministeries en overheidsdiensten												1,500			
G Rente	311,092	(11,301)	299,791	(5,298)	294,493	-	294,493	(19,884)	274,609	(1,633)	272,976	9,779	282,755	441	283,196
E Subsidie	235,813	20,290	256,103	-	256,103	-	256,103		256,103		256,103		256,103		256,103
N Overdrachten	172,186	12,652	184,838	400	185,238	2,699	187,937	(335)	187,602	-	187,602	-	187,602	-	187,602
v.w. Landspakket D.4.2.3 UBO-registratie			335	-	335	-	335	(335)		-	-	-	-	-	-
v.w. Landspakket thema E: AFTA			1,845	-	1,845	-	1,845		1,845	-	1,845	-	1,845	-	1,845
Bijdragen & afschrijvingen	192,452	7,465	199,917	399	200,316	-	200,316		200,316		200,316		200,316		200,316
Investerings	13,835	18,665	32,500	8,500	41,000	-	41,000	30,270	71,270	27,697	98,967	24,679	123,646	16,865	140,511
Lokale vermogensoverdrachten	3,809	621	4,430	-	4,430	-	4,430		4,430		4,430		4,430		4,430
Lokale kredietverlening	12,934	7,066	20,000	-	20,000	17,000	37,000	(17,000)	20,000		20,000		20,000		20,000
Totaal:	1,608,563	117,881	1,726,444	(356)	1,726,088	19,699	1,745,787	(678)	1,745,109	32,640	1,777,749	43,332	1,821,080	24,768	1,845,849
FINANCIERINGSSALDO:	306,775	(169,169)	137,607	2,149	139,756	(19,699)	120,057	5,118	125,175	3,815	128,989	(5,850)	123,139	13,997	137,136
in % BBP:	4.3%		1.9%		1.9%		1.6%		1.7%		1.5%		1.4%		1.5%
BBP:	7,076,000		7,352,000		7,352,000		7,352,000		7,383,000		8,522,000		8,814,000		9,116,000
Schuld:	5,265,442		5,127,835		5,125,686		5,145,385		5,020,210		4,891,221		4,768,082		4,630,946
Schuldquote:	74%		70%		70%		70%		68%		57%		54%		51%

Assumpties:

BBP 2024-2026 is cf. DEZHi Economic Outlook December 2024.

BBP 2027-2029 is cf. IMF World Economic Outlook October 2024.

Schuld: Beginstand 2025 gelijkgesteld aan geprojecteerde eindstand 2024.

P-lasten: Vervachte autonome groei van ca. 1.0% door periodieken, bevorderingen, het vervullen van noodzakelijke vacatures, etc.

Inflatie-effect op G&D: Er is rekening gehouden met inflatie in de ramingen voor 2025. Hierna wordt de IMF projectie toegepast op de heft (d.w.z. voor 50%) van totale G&D.

Rente 2026-2029: Overschotten worden (voorlopig) volledig aangewend voor schuldafbouw. Herfinanciering tegen een gemiddelde rentepercentage van 6.0%.

Lasten landspakket zijn cf. bijlage meerjarig financieel overzicht. Thema B: B.4 Herinrichting van kerntaken van de overheid en B.5 Eventuele versobering van arbeidsvoorwaarden.

Realisatie 2024: Voorlopige cijfers o.b.v. de uitvoeringsrapportage van het vierde kwartaal.

TOELICHTING PER WIJZIGING BIJ DE MINISTERIES

Ministerie van Financiën en Cultuur

Kosten

Overdrachten

Door een benodigde indexatie van de huurprijzen van de woningen van Fundacion Cas Pa Comunidad Arubano (FCCA) dient de huursubsidie met Afl. 2.699.000 verhoogd te worden. De verhoogde huurprijzen worden vervolgens volledig door het Land middels huursubsidie gedragen.

Kapitaaluitgaven

Lokale kredietverlening

Fundacion Cas Pa Comunidad Arubano (FCCA) heeft al een tijd niet voldoende middelen om nieuwe sociale woningen te bouwen. Om nieuwe projecten te financieren wordt een lening aan FCCA verstrekt. Dit omdat de huidige kostendekkende huurprijzen met marktconforme financiering hoger liggen dan de maximum huur onder het subsidiebeleid.

De minister van Financiën en Cultuur,

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,

